

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України

Факультет цивільного захисту
Кафедра управління у сфері цивільного захисту

Дмитро Кришталь

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
з навчальної дисципліни
«Основи цивільного захисту»

для підготовки здобувачів ОР «бакалавр»
галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»

Упорядники: - кандидат наук з державного управління Дмитро Кришталь
Рецензент: Начальник Головного управління ДСНС України у Черкаській області Олександр ЄВПАК.

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Основи цивільного захисту» для підготовки здобувачів ОР «бакалавр» спеціальності 081 «Право» (освітньо-професійна програма – право) / Упор.: Дмитро Кришталь. – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля, 2024. – 14 с.

Розглянуто та рекомендовано на засіданні кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України.

Протокол від «26» серпня 2024 р. № 1.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Загальні методичні вказівки	7
2. Завдання для виконання контрольної роботи	9
3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни	13
Список рекомендованої літератури	14

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Основи цивільного захисту» для підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є базовим предметом, що має на меті:

- формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань з питань державного регулювання процесів, пов'язаних із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій;

- опанування здобувачами вищої освіти знань щодо структури, завдань, управління, функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ) та прийняття якісних управлінських рішень в її діяльності;

- оволодіння основними положеннями теорії, методології і практики управління у сфері цивільного захисту;

- формування уявлення про технології розв'язання основних організаційно-управлінських завдань в діяльності органів та підрозділів цивільного захисту, як складової ЄДСЦЗ;

- формування навичок творчого мислення та здатності до професійного саморозвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- завдання та організаційну структуру цивільного захисту України;
- законодавчої бази України в сфері цивільного захисту;
- положень норм міжнародного гуманітарного права в сфері цивільного захисту;

- стратегії державної політики в сфері цивільного захисту;

- структури ЄДСЦЗ та складу її органів управління;

- повноважень та функцій суб'єктів забезпечення цивільного захисту;

- застосування технологій розв'язання завдань, що властиві системі реагування на надзвичайні ситуації (НС), суміжно поєднане із засвоєнням здобувачами вищої освіти узагальненого алгоритму дій реагування при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій об'єктового, місцевого, регіонального та державного рівня;

- принципів та організації управління діяльністю сил цивільного захисту по ліквідації надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру;

- організаційно-правових заходів при виникненні надзвичайних ситуацій;

- порядку організації та проведення перевірки стану готовності ЄДСЦЗ і відповідних органів управління нею до дій на випадок виникнення НС;

- порядку оповіщення та інформування центральних і місцевих органів виконавчої влади про загрозу виникнення та виникнення надзвичайних ситуацій;

- змісту заходів щодо запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного, техногенного і військового характеру та організації їх планування;

- складу та порядку реалізації заходів захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій;

- особливостей адміністративно-правової діяльності органів і підрозділів служби цивільного захисту;

уміння:

- аналізувати й узагальнювати отриману інформацію про НС;
- - самостійно приймати рішення з організації діяльності апаратів і підрозділів ДСНС України, на рівні району і міста, під час функціонування їх у відповідних режимах;
- - моделювати процес реагування на НС техногенного та природного характеру;
- - визначати рівень надзвичайної ситуації;
- - визначати види аварійно-рятувальних формувань і порядок організації їх діяльності;
- - визначати проблеми цивільного захисту, а також шляхи їх вирішення;
- - інтегрувати знання щодо управління ЄДСЦЗ у сфері реагування на НС в обсязі поняттєвого поля системи реагування на НС;
- - розробляти окремі розділи плану дій органів управління територіальної підсистеми державної системи цивільного захисту;
- - самостійно й систематично вивчати основні положення чинних законів та нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту;
- - правильно застосовувати норми законодавчих та нормативних актів у професійній діяльності;
- - формувати, підтримувати та розвивати професійно-важливі управлінські якості: індивідуальний стиль спілкування; потреби та вміння саморозвитку, творчого мислення; вміння раціональної навчальної діяльності;

комунікацію:

- взаємодії в колективі з метою виконання завдань;
- продукування деталізованих усних і письмових повідомлень, зокрема в професійній діяльності;
- вільного спілкування з питань, що стосуються вивчення навчальної дисципліни, з колегами;
- використання академічної української мови у професійній діяльності;
- використання технічних термінів, передбачених вимогами чинного законодавства в сфері цивільного захисту.

відповідальність та автономію:

- робота та/або навчання під керівництвом або наглядом з певною самостійністю;
- адаптація своєї поведінки до зовнішніх обставин під час виконання завдань або розв'язання проблем;
- здатність до подальшого навчання з елементами автономії;
- демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, послідовна відданість

розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності;

- здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

Мета конкретизується у завданнях, які виокремлено відповідно до логіки формування компонентів творчого мислення та реальної логіки навчальної діяльності здобувачів вищої освіти у цілі навчання.

Цілі спрямовані на	
1). формування <i>творчого мислення</i> :	2). <i>реальну логіку навчальної діяльності</i> курсантів:
1.1. розвиток комунікативних вмінь	2.1.засвоєння навчального матеріалу на рівні <i>ознайомлення</i>
1.2. формування індивідуального стилю спілкування	
1.3. виховання якостей творчої особистості	2.2.засвоєння навчального матеріалу на рівні <i>репродуктивних знань</i>
1.4. розвиток рефлексивного мислення	
1.5. формування потреб та вмінь саморозвитку творчого мислення	2.3.засвоєння навчального матеріалу на рівні <i>творчого використання</i>
1.6. формування вмінь раціональної навчальної діяльності	
1.7. оволодіння предметним та міжпредметним навчальним змістом	2.4.засвоєння навчального матеріалу на рівні <i>комплексного використання</i>
1.8.розвиток пізнавальної активності	

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Навчальним планом Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України з дисципліни «Основи цивільного захисту» для студентів заочної форми навчання передбачено виконання письмової контрольної роботи.

Здобувач при необхідності може звернутися за усною або письмовою консультацією до викладача.

Робота повинна бути виконана письмово в зошиті або надрукована на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman, розмір 14, інтервал – 1,5 (поля: верхнє та нижнє 2 см, ліве 2,5 см, праве 1,5 см) та вкладена в папку для файлів.

Контрольна робота оформляється в зошиті не менше 10 аркушів, або не менше 8 друкованих аркушів. На обкладинці необхідно вказати назву дисципліни, номер залікової книжки, назву навчального закладу, посаду звання, прізвище, ім'я та по батькові, адресу, місце роботи.

Під час виконання роботи потрібно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретні, написані чорнилами одного кольору, державною мовою, акуратно оформлені.

При відповіді на теоретичне завдання – обов'язково робити посилання на нормативно-правові акти України.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, підібрати і опрацювати нормативні акти, передивитися записи, зроблені на лекціях.

На кожній сторінці слід залишати поля шириною 30 – 35 мм для зауважень рецензента. В кінці роботи потрібно вказати перелік літератури, поставити дату і підпис. Виконана робота направляється в інститут на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань здобувачів за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.

2. Здатність здобувача:

– диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;

– аналізувати зміст правових актів, які нормують роботу державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки;

– користуватися законами та нормативно-правовими актами.

Оцінка за виконання контрольної роботи виставляється за двохбальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Контрольна робота, що виконана не за своїм варіантом, в якій розкриті не всі питання, або не в повному обсязі, не має списку використаної літератури – **не зараховується**.

Здобувачі, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Контрольна робота складається з теоретичного завдання. Воно складається із трьох питань. Обов'язковими вимогами до теоретичного завдання є:

- висвітлення питання;
- посилання (при запозичені тексту);
- список використаної літератури.

Контрольна робота передається методисту відділу заочного навчання.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант завдання визначається по двох останніх цифрах номера залікової книжки. Наприклад, якщо номер залікової книжки 312, то номер варіанту завдання буде 12. За таблицею 1 визначаємо номер завдання теоретичних питань: 7.

Таблиця 1

		Остання цифра номера залікової книжки									
Передостання цифра номера залікової книжки		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	0	1	5	6	10	11	15	1	5	6	10
	1	2	4	7	9	12	14	2	4	7	9
	2	3	3	8	8	13	13	3	3	8	8
	3	4	2	9	7	14	12	4	2	9	7
	4	5	1	10	6	15	11	5	1	10	6
	5	6	15	11	5	1	10	6	15	11	5
	6	7	14	12	4	2	9	7	14	12	4
	7	8	13	13	3	3	8	8	13	13	3
	8	9	12	14	2	4	7	9	12	14	2
	9	10	11	15	1	5	6	10	11	15	1

Завдання 1

1. Нормативно-правова база цивільного захисту та міжнародні документи з питань техногенної безпеки.
2. Основні поняття цивільного захисту. Права й обов'язки громадян у сфері захисту від надзвичайних ситуацій.
3. Поняття надзвичайної ситуації та причини її виникнення

Завдання 2

1. Завдання цивільного захисту у сфері захисту громадян від надзвичайних ситуацій.
2. Основні принципи забезпечення техногенної безпеки.
3. Сили цивільного захисту. Їх класифікація та призначення.

Завдання 3

1. Моніторинг за об'єктами, ресурсами, процесами.
2. Об'єкт підвищеної небезпеки. Ідентифікація об'єктів господарювання щодо потенційної небезпеки.
3. Потенційно небезпечний об'єкт. Паспортизація потенційно небезпечних об'єктів.

Завдання 4

1. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру.
2. Класифікація надзвичайних ситуацій. Класифікаційна ознака та її порогові значення.
3. Надзвичайні ситуації державного рівня. Їх критерії та порогові значення.

Завдання 5

1. Надзвичайні ситуації регіонального рівня. Їх критерії та порогові значення.
2. Надзвичайні ситуації місцевого та об'єктового рівнів. Їх критерії та порогові значення.
3. Основні показники джерел природних надзвичайних ситуацій. Їх параметри та характеристика.

Завдання 6

1. Основні показники джерел уражаючих чинників техногенних надзвичайних ситуацій. Їх параметри та характеристика.
2. Дії населення за природними видами небезпек.
3. Дії населення за техногенними видами небезпек.

Завдання 7

1. Основні завдання Єдиної державної системи цивільного захисту. Її складові.
2. Режими функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту.

3. Запобігання та реагування на надзвичайні ситуації.

Завдання 8

1. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Завдання та комплекс заходів системи захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій.
2. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту про загрозу та можливість виникнення надзвичайної ситуації.
3. Захисні споруди цивільного захисту. Їх призначення та класифікація.

Завдання 9

1. Планування та порядок проведення евакуаційних заходів.
2. Територіальні вимоги до розвитку і розміщення потенційно небезпечних виробництв.
3. Інженерний захист територій.

Завдання 10

1. Радіаційний захист населення і територій.
2. Хімічний захист населення і територій.
3. Медичний захист населення.

Завдання 11

1. Біологічний і психологічний захист населення.
2. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.
3. Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Їхні ознаки та характеристика.

Завдання 12

1. Надзвичайні ситуації природного походження. Їхні ознаки та характеристика.
2. Надзвичайні ситуації соціального походження. Їхні ознаки та характеристика.
3. Організація та структура цивільного захисту в Україні.

Завдання 13

1. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій.
2. Відшкодування матеріальних збитків та надання допомоги постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації.
3. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення заходів цивільного захисту.

Завдання 14

1. Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки.
2. Інженерно-технічні заходи цивільного захисту у складі проектної документації об'єктів.
3. Призначення, порядок розробки та основні положення плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій та аварій (ПЛАС).

Завдання 15

1. Стійке функціонування об'єкта господарювання. Чинники стійкого функціонування об'єкта в умовах надзвичайних ситуаціях.
2. Техногенно підсилені джерела природного походження. Їх характеристика, класифікація й використання.
3. Організаційна структура цивільного захисту об'єкта господарської діяльності.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова література:

1. Бикова О.В., Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та ін. Основи цивільного захисту: Навч. посібник.- К., 2008.– 223 с.
2. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник. – Львів, 2010. – 384 с.
3. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ«Львівська політехніка». – Львів, 2004. – 136 с.
4. Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і території від надзвичайних ситуацій. Т.1. «Техногенна та природна небезпека». Т. 3. «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування». Посібник. – К.: КІМ, 2007, 2008. – 636 с., 152 с.
5. Михайлюк В.О. Цивільний захист: Навчальний посібник. Ч. 3: Цивільна оборона. – Миколаїв: УДМТУ, 2002. – 155 с.
6. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник. – К: Центр учбової літератури, 2008. – 158 с.
7. Осипенко С.І., Іванов А.В. «Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту». Навчальний посібник. – К., 2008. – 286 с.
8. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. посібн. /За наук. ред. Запорожця О.І. – К.: АМУ, 2008. – 250 с.
9. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. – К: Знання-Прес, 2007. – 487 с.
10. Сусло С.Т., Заплатинський В.М., Харамда Г.М. Цивільний захист: Навч. посібник / За ред. проф. М.О. Біляковича. – К.: Арістей, 2007.– 386 с.

Основні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.
3. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015р. №1052. Урядовий кур'єр. 2015. 25 грудня. С. 40.
4. Аналітичний огляд стану техногенної та природної безпеки в Україні за 2015 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.dsns.gov.ua](http://www.dsns.gov.ua).
5. Закон України "Про правовий режим надзвичайного стану" від 16.03.2000 № 1550-III (в редакції від 28.12.2015).
6. Закону України "Про правовий режим воєнного стану" від 12.05.2015 № 389-VIII (в редакції від 09.07.2016).
7. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями" від 24.03.2004 № 368 (в редакції від 11.06.2013).

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт ДСНС України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dsns.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Управління ДСНС України у Черкаській області: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://ck.dsns.gov.ua>.
3. Урядовий портал: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>.
4. Офіційний сайт президента України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Верховної Ради України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua>.

Примітка: по мірі зміни нормативно-правової бази України список рекомендованих джерел буде доповнюватися.